Fârûk yirmi kişi ile birlikte geldi. Nihâyet Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) Medine'ye hicret ettiler. İşte bu anda Medine halkının Resûlullahın teşrîfine sevindiği kadar, hiçbir şeye sevindiğini görmedim. Ben de Peygamberimiz (aleyhisselâm) gelmeden az önce uzun sûrelerden sayılan sûrelerle beraber "Sebbihisme Rabbike'l-a'lâ" sûresini okumuştum.

Resûlullah (aleyhisselâm) ile beraber onbeş (diğer bir rivâyete göre ondört) savaşta bulundu. Bedir harbinde çocuk yaşta idi. Bu husûsta kendisi "Resûlullah (aleyhisselâm) ben ve İbn-i Ömer küçük yaşta olduğumuz için bizi Bedir Savaşına göndermedi" diyor. Uhud ve diğer savaşlarda (bir rivâyete göre Resûlullah (aleyhisselâm) ile ilk defa Hendek harbinde bulundu.) Peygamberimizin (aleyhisselâm) önünde harp etti. Çok cesur idi. İran'da Rey şehri alınırken çok kahramanlık gösterdi. Hazreti Osman halife olunca, 24 (m. 644) senesinde Rey'e vâli tayin etti. Hazreti Ali ile birlikte Cemel, Sıffîn ve Haricîlerle yapılan savaşlarda bulundu. Ebher'i (Kazvin'in batı tarafı) fethetti. Kazvin'i de ele geçirdikten sonra Zincan'a giderek burayı şiddetli bir savaşla aldı. Hazreti Berâ bin Azib hayatının son zamanlarında Kûfe'ye yerleşerek dünyâ işlerinden el çekti. 72 (m. 691)'de Mus'ab bin Zubeyr zamanında burada vefât etti.

Buhârî ve Müslim kendisinden 305 hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Resûlullah'tan (aleyhisselâm), babasından, Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Ali, Ebû Eyyûb. Bilâl-i Habeşî ve diğer zatlardan rivâyette bulundu. Kendisinden de Abdullah bin Zeyd el-Hatmî, Ebû Cuhayfe (bunlarla görüşmüştür), Ubeyd, Rebî, Yezîd, Lût (Bunlar Hazreti Berâ'nın oğullarıdır), İbn-i Ebî Leyla, Adiyy bin Sabit, Ebû İshâk, Muâviye bin Süveyd bin Mukarrin, Ebû Bürde (Bu iki zat Ebû Musa'nın oğullarıdır) ve diğer zatlar hadîs rivâyet ettiler. Hadîs ilminde Rey kapısını ilk defa Hazreti Berâ açtı.

Hazreti Berâ, kıblenin değiştirilmesini şöyle anlatıyor: "Resûlullah efendimiz Medine'ye teşrîf ettikleri zaman onaltı veya onyedi ay kadar Mescid-i Aksâ'ya doğru namaz kıldı. Halbuki O, kıblenin (Mekke'de) Mescid-i Harama doğru olmasını arzu ediyordu. Allahü teâlânın emriyle kıble Kâ'be'ye doğru oldu. Peygamberimizin Kâ'be-i Muazzamaya doğru kıldırdığı ilk namaz ikindi namazı idi. Peygamberimizle namaz kılanlardan birisi mescidden çıktı. Yolda giderken bir mescidde cemaatle namaz kılanlara rastladı ki, onlar rükû'da idiler.

Onlara: "Resûlullah (aleyhisselâm) ile beraber Mekke'ye doğru namaz kıldığıma Allah için şehâdet ederim" deyince namazlarını bozmadan oldukları gibi Kâ'be-i Muazzama'ya

BERÂ BİN ÂZİB (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramdan, Ensârın büyüklerinden. Ebû Umâre künyesi ile meşhûrdur. Ayrıca Ebû Amr, Ebûttufeyl ve Ebû Ömer künyeleri ile de tanınır. Nesebi, Berâ bin Azib bin Haris bin Adiyy bin Cüşem bin Mecdea bin Harise bin Haris bin Amr bin Mâlik bin Evs, el-Ensârî, el-Evsî'dir. Annesi, Habîbe binti Ebû Habîbe'dir.

Resûlullahın (aleyhisselâm) hicretinden önce Medine-i Münevvere'de küçük yaşta iken müslüman oldu. Babası Âzib de Sahâbî idi. Dîni hükümleri Peygamberimizden (aleyhisselâm) önce hicret eden Eshâb-ı kiramdan ve babasından öğrendi. Hazreti Berâ, Resûlullahın (aleyhisselâm) ve diğer Sahabenin hicretlerini şöyle anlatıyor: (Resûlullahın Eshâbından Medine'ye ilk gelen zat Mus'ab bin Umeyr ile Abdullah İbn-i Ümmî Mektûm idi. Bunlar Medine'deki müslümanlara Kur'ân-ı kerîm okutuyorlardı. Sonra Bilâl-i Habeşî, Sa'd bin Ebî Vakkâs, Ammâr bin Yâser hicret ettiler. Bunlardan sonra Hazreti Ömer bin Hattab el-

döndüler. Peygamberimiz (aleyhisselâm) Beyti Makdis'e doğru namaz kılarken Yahudilerle diğer Ehl-i Kitab bundan hoşlanırlardı. Kıble değişip yüzünü Beyt-i şerîfe doğru döndürünce bunu beğenmediler. Kıble değişmeden önce Mescid-i Aksa'ya doğru namaz kılıp, vefât eden kimseler vardı. Bunlarla ilgili olarak Allahü teâlâ "Allah sizin imânınızı (yani ibadetinizi) boşa çıkarmaz." Âyet-i kerîmesini indirdi.

Hazreti Berâ, Uhud harbinde meydana gelen bir hadîseyi şöyle naklediyor. Uhud harbinde Peygamberimize (aleyhisselâm) yüzü zırh ile örtülü bir kişi gelerek "Yâ Resûlallah! Şimdi harb edeyim de sonra mı müslüman olayım, yoksa hemen mi?" diye sordu. Resûlullah "Önce müslüman ol, sonra harb et!" buyurdu. Sonra harbe girerek şehîd oldu. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhisselâm) "Az iş yaptı, fakat çok sevâb kazandı." buyurdu. Medine'nin etrâfına harb için hendek kazılırken Hazreti Berâ, Resûlullahın hâlini şöyle anlatır: Resûl-i Ekrem'i hendek kazıldığı esnada bizimle birlikte toprak taşırken gördüm. Kucağında taşıdığı toprak mübârek karnının beyazlığını örtmüştü. Bu sırada Hazreti Abdullah bin Revâhâ veya Âmir bin Ekva'ın bir şiirini söylüyordu.

"Ya Rabbi! Sen bize hidâyet etmemiş ve doğru yolu gösterip bize rahmet etmemiş olsaydın, biz muhakkak dalalette kalırdık. Üzerimize hücum eden kâfirler, sakındığımız fitne ve fesadı bize ulaştırmak istedikleri ve bizimle karşılaştıkları zaman, sen bizim kalblerimize sabır ve rahatlık ver, bizi onlara karşı güçlü yap!"

Yine Hazreti Berâ, Peygamberimizin (aleyhisselâm) Hudeybiye'deki mu'cizesi ile ilgili olarak şöyle bildiriyor: "Hudeybiye'de bir kuyu vardır. Biz buraya gelince kuyunun suyunu tamamen çekerek bir damla su bırakmamıştık. Bu hâl, Resûlullaha arz edilince kuyunun yanına gelip kenarına oturdu. Sonra içinde biraz su bulunan bir kab istedi. Getirilen su ile abdest aldı. Sonra ağzını çalkaladı. Yavaşça duâ edip, abdest ve çalkantı suyunu kuyuya döktü. Kuyuyu Resûlullahın emri ile kısa bir müddet bu halde bıraktık. Bundan sonra kuyuda istediğimiz kadar su hasıl oldu. Biz ve hayvanlarımız gidinceye kadar suya kandık." buyurmaktadır.

Hazreti Berâ, Resûlullahın (aleyhisselâm) hilye-i se'âdetleri (dış görünüşü) hakkında: "Resûlullahın mübârek yüzü bütün insanların yüzlerinden güzel idi. Ahlâk ve yaradılış itibariyle de insanların en güzeli idi. Çok uzun boylu olmayıp kısa dahi değil idi. Uzun ile kısa arası bir boyda yaratılmıştı. İki omuzunun arası (yani mübârek göğsü) geniş idi. Kulaklarının yumuşağına kadar inen gür saçı vardı. Bir gün Resûlullahı kırmızı ve yeşil çizgili bir elbise içinde görmüştüm. Kesin olarak derim ki: Güzellikte O'na denk olabilecek hiç bir kimse görmedim" ve "Resûlullahın mübârek yüzü ay gibi nurlu idi" buyuruyor. Hazreti Berâ "Resûlullahı (aleyhisselâm) yatsı namazında "Tîn sûresini" okurken dinledim. Daha önce ondan güzel sesli hiçbir kimseyi dinlememiştim." diyerek Peygamberimizin Kur'ân-ı kerîmi okurken bütün insanlardan daha güzel sesle okuduğunu bildiriyor.

Hazreti Berâ bin Âzib'in rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden bazıları şunlardır:

"Resûlullahın (aleyhisselâm) Hazreti Hasan bin Alî'yi omuzuna alarak "Yâ Rabbi! Ben bunu seviyorum, Sen de sev!" diye duâ ettiğini gördüm."

"Ensâr kıymetli ve mübârek insanlardır. Onları ancak, mü'min olan sever ve şüphesiz münâfık olan da onlara düşmanlık eder. Kim Ensârı severse Allahü teâlâ da onu sever; kim de Ensâra düşmanlık eder, sevmezse, Allahü teâlâ da ona düşmanlık eder."

"Selâmı yayınız, selâmet bulursunuz."

Resûlullah (aleyhisselâm) uyumak istediği zaman elini sağ yanağının altına koyup yatarak şöyle duâ ederdi: "Ey Allahım! Kullarını hesap için toplayacağın kıyâmet gününde beni azâbından koru!"

Bir gün Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) ile beraber Ensârdan bir zâtın cenâzesine gitmiştik. Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) mübârek başı öne eğik olarak mezarın başına oturarak üç defa "Yâ Rabbi! Kabir azâbından sana sığınırım" dedikten sonra şunları anlattı:

"Mü'min öleceği zaman Allahü teâlâ, yanlarında kefen ve güzel koku bulunan, yüzleri güneş gibi parlayan melekleri gönderir. Onlar bu mü'mini göreceği bir yerde beklerler. Rûhunu teslim ettiği zaman yer ile gök arasındaki ve göklerdeki bütün melekler onun için istiğfar edip, Allahü teâlâdan onun bütün günahlarını affetmesi için duâ ederler. Göklerin bütün kapıları kendisi için açılır, her kapı kendisinden geçmesini ister. Rûhu Allahü teâlânın huzûruna çıktığı zaman, melekler: "Yâ Rabbi! Bu filân kulunun rûhudur." derler: Allahü teâlâ: "Onu geri çevirin ve onun için hazırladığım mükâfat ve ihsânları kendisine gösterin. Çünkü ben ona va'd ettim: "Sizi topraktan yarattım ve tekrar toprak yapacağım, tekrar

topraktan çıkaracağım.” (Tâhâ-55) rûh kabrine döner ve hattâ kendisini defn edip dağılanların ayak seslerini dahi duyar. Melekler son bir sıkıntı olarak onu iyice sıkıştırıp: “Rabbim Allah, dînim İslâm ve Peygamberim Hazreti Muhammed’dir (aleyhisselâm)” der. Bu cevabı verince birisi: “Doğru söyledin.” der. İşte bu, Allahü teâlânın “Allah îmân edenlere dünyâ ve âhiret hayatında o kararlı sözlerinde dâima sebat ihsân eder.” (İbrâhîm-27) buyurduğu sözün mânâsıdır. Sonra karşısına yüzü, elbisesi, kokusu güzel birisi gelir ve “Ni’metleri devamlı olan Allahü teâlânın Cennet ve rahmeti ile sana müjdeler olsun” der. Mü’min kimse: “Allah sana hayırlı, karşılıklar versin, sen kimsin?” diye sorar. O kimse “Ben senin dünyâdaki iyi amellerinim. Sen dâima Allah’a ibâdet etmek için koşar, isyana ise, tenbellik edip yaklaşmazdın. Bunun için Allahü teâlâ seni hayırlı, güzel ni’metlerle mükâfatlandırdı. Bundan sonra birisi: “Buna Cennetten bir döşek getirin ve Cennetten kabrine bir kapı açın” der. Bir döşek getirilir ve Cennet’e doğru bir kapı açılır. O mü’min de: “Yâ Rabbi! Kıyâmeti çabuk getir de bir an önce aileme, çocuklarıma kavuşayım” der.

Kâfir ise; o da dünyâdan alâkasını kesip öleceği zaman, çirkin, suratlı, şiddetli azâb yapan melekler, ateşten elbise ve katrandan gömleklerle karşısında dururlar. Rûhu çıktığı zaman yer ve gökteki bütün melekler kendisine la’net ederler. Göklerin kapıları kapanarak hiçbir kapı onun habîs kötü rûhunun kendisinden geçmesini istemez. Böylece rûhu geri döndürülür. Melekler: “Yâ Rabbi! Bu falan kulunun rûhudur, yerler ve gökler bunu kabûl etmiyorlar” dedikleri zaman Allahü teâlâ: “Onu geri çevirin ve ona hazırladığım büyük azâbı gösterin. Çünkü ona da: “Sizi topraktan yarattım, yine toprağa iade edeceğim ve tekrar topraktan çıkaracağım” diye va’d ettim” buyurur. Sonra rûhu mezarına götürülür. Hatta mezarının yanından dağılmakta olanların ayak seslerini de işitir. Ona da: “Rabbin kim, Peygamberin kim ve dinin nedir?” suâlini sorarlar. O kâfir kimse de: “Bilmiyorum” der. Melekler de: “Evet, bilmezsin.” derler. Bundan sonra çirkin elbiseli, pis kokulu ve vahşi yüzlü birisi gelip karşısına dikilerek: “Allahın gadabı ve sonsuz azâbı sana müjde olsun” der. Adam: “Allah senin de cezanı versin, sen kimsin?” diye sorunca, onun yanına, gelen kimse: “Ben senin dünyâda iken yaptığın çirkin amelinim. Sen kötülüğe, Allahü teâlâya isyana koşa kaşa giderdin, fakat ibadete ve taâta gevşek davranır, yapmazdın. İşte bugün Allahü teâlâ kötülüğünün ve küfrünün cezasını sana çektirecek”, cevabını verir. Sonra gözleri görmeyen, konuşamayan ve kulakları duymayan bir melek onu yakalar. Onun için demirden bir tokmak hazırlanır. Bütün insanlar ve cin toplansalar onu yerinden kaldıramazlar. Hatta dağlara vurulsa, kül ve toprak haline getirir. Bununla kendisine bir kere vurulduğu, zaman parçalanır, kül haline gelir. Tekrar dirilir ve alnına öyle bir şiddetle vurulur ki, insan ve cinden başka yeryüzündeki bütün mahlûklar onun bağırmasını işitirler. Sonra bir melek: “Buna ateşten iki demir levha getirin ve mezarından da Cehenneme doğru bir kapı açın.” diye seslenir. Hemen onun kabrine ateşten iki demir levha döşenir ve Cehennemden de bir kapı açılır.”

Resûlullah’a (aleyhisselâm) abdest alırken selâm verdim. Abdestini bitirdikten sonra selâmımı aldı. Elini uzatarak benimle müsâfeha etti. Ben de Resûl-i Ekrem’e: “Yâ Resûlallah, bu Arap olmayanların âdeti değil midir?” diye sordum. Resûlullah (aleyhisselâm) da: “Müslümanlar birbirleriyle karşılaştıkları zaman müsâfeha ederlerse günahları dökülür.” buyurdu.

“Namaz kılmak için ayağa kalktığımız zaman Resûlullah (aleyhisselâm) saflar arasında dolaşır, elleri ile göğüslerimize veya sırtlarımıza dokunur, safları düzeltir, sonra: “Saflarınız bozuk olmasın, sonra o bozukluk kalblerinize de girer.” buyururdu.”

Bir köylü, Resûlullah’a (aleyhisselâm) gelip: “Yâ Resûlallah! Beni Cennete götürecek bir ameli bana Öğret” deyince Peygamberimiz (aleyhisselâm): “Aç kimseleri doyur, susuz olana su ver, emr-i ma’rûf ve nehy-i münker yap, yani Allahü teâlânın emirlerini, iyi amelleri insanlara öğret, haram ve yasak olan kötü şeyleri de insanlardan men’et. Bunlara gücün yetmezse hayırlı, güzel olmayan sözlerden dilini sakındır.” buyurdu.

Peygamberimiz (aleyhisselâm) Kurban bayramı hutbesinde şöyle buyurdu: “Bu günümüzde bizim yapacağımız ilk şey, namaz kılmaktır. Bundan sonra evlerimize dönüp kurban kesmektir. Her kim böyle yaparsa sünnetimize uygun iş yapmış olur.”

Bir gün Peygamberimiz (aleyhisselâm) Hazreti Berâ’ya bir duâ öğretti. Hazreti Berâ, duâyı tekrarlarken, “Nebîyyike” yerine “Resûlike” okuyunca, Resûlullah (aleyhisselâm) “Hayır (Resûlike) deme, (Nebîyyike) diyerek oku.” buyurdu. Böylece duânın değiştirilmesine müsâade etmedi.

Hazreti Berâ, Hudeybiye andlaşmasını şu şekilde anlatıyor: “Resûlullah (aleyhisselâm) Hicretin altıncı senesinde Zilka’de ayında umre yapmak için Mekke’ye gitmişti. Fakat müşrikler

Peygamberimizin Mekke'ye girmesine mâni olmuşlardı. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhisselâm) onlarla ertesi sene Mekke'de umre için üç gün kalmak şartı ile Hudeybiye'de bir andlaşma yaptı. Müslümanlar andlaşma kâğıdına Hazreti Ali bin Ebî Tâlib'e "Bu andlaşma, Muhammed Resûlullah (aleyhisselâm) tarafından barış yapılan maddeleri ihtivâ etmektedir" şeklinde Peygamberimizin "Resûlullah" ünvanını yazdırmışlardı. Müşrik heyetinde bulunanlar Resûl-i Ekrem'e: "Biz senin peygamberliğini kabûl etmiyoruz. Eğer seni Resûlullah olarak tanıyıp tasdîk etmiş olsaydık, Senin Mekke'ye girmene mâni olmazdık. Sen sadece Abdullah'ın oğlu Muhammedsin" dediler. Resûlullah da bunlara karşılık "Beni yalanlasanız da Ben Resûlullahım, Muhammed bin Abdullah'ım (aleyhisselâm)" buyurdu. Bundan sonra Hazreti Ali'ye "Resûlullah (aleyhisselâm)kelimesini sil." buyurdu. Hazreti Ali "Allahü teâlâya yemîn ederim ki, ben senin Resûlullah ünvanını silemem" dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz (aleyhisselâm) andlaşma yazısını alarak "Bu andlaşma Muhammed bin Abdullah tarafından barış yapılan şu maddeleri ihtivâ eder" diye yazıldı. "Bu maddeler Mekke'ye silâhla girilmeyecek, ancak kılıfı içinde getirilebilecek, Mekkelilerden bir kimse Muhammed'e tâbi olmak isterse (Müslüman olursa), Mekke'den çıkıp Medine'ye gidemeyecek ve Muhammed'in Eshâbından birisi Mekke'de kalmak isterse buna mâni olunmayacaktır."

Ertesi sene Resûlullah (aleyhisselâm) Mekke'ye umre yapmak için geldi. Andlaşmada belirtilen üç gün biterken müşrikler Hazreti Ali'ye gelerek: "Andlaşma müddeti geçti. Şimdi Peygamberine söyle de Mekke'den çıksın!" dediler. Peygamberimiz de üç gün tamamlanınca Eshâb-ı kiram ile beraber Mekke'den ayrıldılar."